

Välkommen förslag till ny stadspark i Göteborg

Examensarbete av Louise Eriksson, Institutionen för stad och land, SLU Ultuna, 2006

Välkommen förslag till ny stadspark i Göteborg

Examensarbete i landskapsplanering av Louise Eriksson, 20 p,
Institutionen för stad och land, SLU ULtuna, ht 2006

Handledare: Lars Johansson, Stadsträdgårdsmästare,
Park och naturförvaltningen, Göteborgs stad

Examinator: Clas Florgård, Professor,
Institutionen för stad och land, SLU Ultuna

Extern examinerator: Per Wallsten, Föreståndare,
Tyresta Nationalpark

Stort tack till min handledare Lars Johansson och till
Sandra Kuylenstierna och Michael Hallberg.
Tack också till Clas Florgård och Per Wallsten för ett givande seminarium.

VIKTIGT!

Björlandahalvön är idag ett skjutfält som man vistas på på egen risk. Det sker inga skjutövningar här idag men för sin egen säkerhets skull är det viktigt att respektera det som står på Försvartets skyltar.

A b s t r a c t

The landscape is a great asset for Göteborg as a city and places in the landscape are much used by the public. This diploma work deals with the question of how nature in Göteborg can become more accessible and how a place in it can be supplemented with new landscape elements. It is a proposal for a new urban park at Björlanda peninsula in the western part of Hisingen, Göteborg, which today belongs to the Swedish Armed Forces and is a part of the Nature-2000 area “Nordre älvs estuarium”. The reason for choosing this place is that it is the only area around the coastal area in Göteborg that has not been built on and that it contains a very varied landscape.

The proposal is built on reflections I have made before and during the diploma work:

In an individual course I did in 2005 I read the book “Gardens, Landscape and visions in the Islamic Spain” where a theory of that the palace gardens of the Islamic Spain did not represent the Garden of Eden but the surrounding agricultural landscape, is presented. The book also describes the view of the landscape and the city in the medieval Spain as a mutual relationship. To me this mutual relationship was a very interesting thought.

Another discovery I have made that has been important to me, is the difference between an architectonical landscape design and the design that is possible with natural elements, materials and spaces.

Much of the public discussion about the planning of Göteborg deals with how the built up areas central parts shall be developed so that people will use them. One motive is to create meeting places, where people from different parts of the city can meet. The landscape as an attraction offers a complement to that thought, in the way that you can travel to another part of the city and meet people there.

Because the Björlanda peninsula today is a military area it has been difficult for me to get access to detailed maps of the area and therefore I have visited it many times and spent a lot of time there. The area has not been built up and there are no roads and very few paths. This has been a very interesting way for me to get to know and experience the area and has changed the way I look at path systems and roads.

The proposal is presented as three different brochures, dated 10-20 years ahead:

A map of a possible system of urban parks including a detail of such a park, Västra Hisingen (the western parts of Hisingen)

The idea with a system of urban parks is to make the landscape generally more accessible and maybe open it for people that do not use it today.

A brochure of the central area Välkommen, with my design proposal for an urban park at Björlanda peninsula

The design aims to utilize the landscape elements water, mountains, vegetation and sky and to intensify the experience of them.

A flora for Välkommen that shows a selection of plants for the design proposal

Innehåll

Inledning	1
Reflektioner	3
Beskrivning av Björlandahalvön	6
 Välkommen, förslag till ny stadspark	 21
Utveckling av befintlig struktur	23
Gestaltningen	27
Anläggning och skötsel	34
Informationsmaterialet	35
 Studiebesök	 37
 Litteratur och referenser	 48

Inledning

Landskapet är en stor tillgång för Göteborg som stad. Det här examensarbetet tar upp en fråga om hur naturlandskapet i Göteborg kan bli mer tillgängligt och hur en plats i det kan gestaltas med hjälp av olika landskapselement. Konkret innebär det i första hand ett gestaltungsförslag till en ny stadspark och att presentera förslaget som informationsmaterial daterat 10-20 år framåt. Den plats jag valt att arbeta med är Björlanda skjutfält på västra Hisingen i Göteborg som idag inte används men fortfarande tillhör Försvaret. Valet av plats beror på att det är det enda helt obebyggda området utefter Göteborgs kuststräcka och ligger i ett mycket varierat landskap. Arbetet redovisas i tre olika broschyrer:

En karta över tänkta stadsparker i Göteborg med en detalj av en sådan park, Västra Hisingen

En broschyr över Välkommen, mitt gestaltungsförslag för Björlandahalvön och

En flora för Välkommen som visar ett urval av växter för förslaget

Utgångspunkter

Två saker har påverkat mig mycket innan jag började examensarbetet. Under hösten 2005 gjorde jag en individuell kurs, "Urban landskapsanalys" (3p), där jag studerade exempel på städer där landskapet värderats högt. Ett av exemplen byggde på boken "Gardens, Landscape and visions in the Islamic Spain" av D. Fairchild Ruggles som bland annat tar upp en teori om att palatsträdgårdarna i det islamiska Spanien inte gestaltar en paradislängtan utan det omgivande jordbrukslandskapet med bevattningskanaler och grönska. Den beskriver också synen på landskapet i det medeltida Spanien som ömsesidig: människorna i staden behövde landskapet och landskapet behövde den fruktbarhet som människorna i staden skapade. Idag står ofta det landskap som innehåller tät bebyggelse för en annan typ av produktion än jordbruk och synen på naturen är en svår fråga men för mig var det intressant med ett perspektiv som innebär ett ömsesidigt utbyte. Den andra saken som haft stor betydelse för mig är att upptäcka skillnaden mellan arkitektonisk landskapsarkitektur och den gestaltning som är möjlig genom naturlandskapets element och rumsligheter. De tankar och frågor som ligger till grund för arbetet är följande:

Naturlandskapet i Göteborg är en del av staden. Platser i landskapet används av många människor och är lika offentliga som de i stadens bebyggda delar, de har bara ett annat innehåll och ser ut på andra sätt. Hur kan sådana platser göras mer tillgängliga?

Olika landskapselement, berg, vatten, vegetation, himmel, har stora inneboende möjligheter när det gäller gestaltning. Hur gestaltar man en plats med hjälp av landskapselement och hur kan man förstärka upplevelsen av dem?

R e f l e k t i o n e r

Att träffas i naturlandskapet

I Göteborg handlar mycket av den offentliga diskussionen om den fysiska staden om bebyggelsens centrala delar och hur de skall utvecklas för att människor skall vilja använda dem. Ett motiv är att skapa mötesplatser, människor från olika delar av staden reser in till ett centrum där man träffas. Landskapet som attraktionspunkt erbjuder ett komplement till den tanken, att man reser till en annan del av staden och möter andra människor där.

Stadsparker

Tanken med ett tydligt system med stadsparker är helt enkelt att göra landskapet tillgängligare generellt och kanske öppna det för människor som inte använder det idag. Den karta jag gjort är i stort sätt en beskrivning av dagsläget eftersom alla parkerna motsvaras av populära naturområden och parker, förutom Käsö (och Björlandahalvön) som idag tillhör Försvaret. Skillnaden är att jag lagt till publika funktioner på vissa ställen och kollektivtrafik ut i landskapet. Jag har också velat visa det som jag uppfattar som en av landskapets mest framträdande egenskaper, att det inte kan delas in i centralt och perifert.

Björlanda skjutfält

Björlanda skjutfält tillhör idag Fortifikationsverket och Försvarsmakten men det är ett s.k. tyst skjutfält där det är förbjudet att genomföra övningar. Allmänheten vistas här på egen risk eftersom det kan finnas farligt militärt material i och på marken. Det är också en del av ett stort Natura 2000-område som heter "Nordre älvs estuarium". I början av examensarbetet blev jag avrådd av Försvarsmakten att genomföra det eftersom man menade att det, om arbetet blev offentligt, kunde locka dit folk. Eftersom det inte är förbjudet för allmänheten att besöka området idag och det är en så unik plats i Göteborg med stora värden, valde jag att fortsätta.

Min egen process

När det gäller mitt eget arbete är det framförallt två saker jag tänkt på:

Att vara där

En sak som från början framstod som en svårighet men idag nästan är den största behållningen är det faktum att jag haft svårt att få tillgång till ett detaljerat kartmaterial. Genom det har jag tvingats undersöka området ganska förutsättningslöst och helt enkelt vara där väldigt mycket. Det har varit ett intressant sätt för mig att lära känna området och hela tiden bjudit på överraskningar. En sak jag inte räknat med var upplevelsen av att mitt bildminne blev mycket bättre när jag rörde mig på ställen som inte var helt överblickbara eller innehöll de få gångstigar som finns. Även om jag tagit många fotografier har jag fortfarande väldigt tydliga bilder i huvudet. Dessutom har jag området som en slags tredimensionell känsla av material i huvudet. Det är ett långsamt sätt att förstå ett område men efter hand väldigt effektivt. För att underlätta möjligheten att uppleva en plats alla aspekter tycker jag att man bör vara nyanserad när det gäller gångstigar, eller att i förväg lägga ut stigar i den här typen av områden som inte är så stora. I efterhand tänker jag att det säkert är möjligt att handikappanpassa utan vägar.

Omedveten utgångspunkt

Ett ofta närvarande perspektiv i Göteborg handlar om hur staden skall vara attraktiv för besökare och olika typer av evenemang och kunskap. Det är ett perspektiv jag uppfattar som bra men det kan också vara svårt att frigöra sig från. Kanske har jag omedvetet utgått ifrån att en park måste bygga på aktivitet för att vara värd att besöka. Samtidigt tycker jag om den typen av parker och uppfattar upplevelse och aktivitet som en av dagens former av ömsesidighet mellan landskapet och staden. Men efter att ha tillbringat tid i olika slags landskap i Göteborg är min upplevelse att människor använder landskapet oavsett vilka aktiviteter som finns eller inte och att ett annat sätt att gripa sig an det här examensarbetet kanske hade varit att lita på landskapets egenvärde, även i förhållande till staden.

Karta över Natura 2000-området Nordre älv estuarium, 2006

Ett estuarium är ett vattenområde delvis omgivet av land där sötvatten gradvis blandas upp med saltvatten till bräckt vatten. Älvfåran och mynningsområdet utgörs av en sprickzon som är fylld med lera och i mynningsområdet är vattendjupet bara 2-3 m. Det gör det till ett unikt område med en speciell flora och fauna, framförallt i vattenmiljöerna.

Björlandahalvön och Björlanda småbåtshamn i söder. Siffrorna motsvarar bilder längre fram.

1

Björlanda småbåtshamn, en av Europas största småbåtshamnar med 2300 båtplatser.

Stor öppen delvis sank gräsmark, fram till berget är det ca 200 m.

Den grunda viken.

Porsholmen, förmodligen det ställe på Björlandahalvön där man har bäst utsikt över havet. Mycket grunt mellan holme och land.

Stort vassområde som uppkommit på grund av att Försvaret byggt vallar som binder ihop holmar med fastlandet. Fågelrikt.

I sprickorna i berget är det betydligt grönare. Den högre delen av berget är mycket kuperad och där finns många vattensamlingar. Enligt kartan finns det en damm som är ca 50 m lång. I bilden till höger är det ca 10 m höjdskillnad mellan berget och det vatten man skymtar

Vägen in till skjutfältet. På äldre kartor heter den yttersta delen av Björlandahalvön Välkommen.

Långa, låga klippor som går ut i det grunda havet finns längs nästan hela strandlinjen.

Ljunghed och svärdsilja

Tallskog med mjukt gräs.

Tät lövskog med väldigt olika ålder.

Jättegrytor i klipporna längst ute i väster

Försvarets bunker.

Ett av flera rösen.

Fornminnesmärkta tomtningar som har använts för att märka ut fiskergränser.

V ä l k o m m e n

förslag till ny stadspark

Utveckling av befintlig struktur

© Lantmäteriverket Gävle 2007. Medgivande I 2007/1949 .

Björlanda småbåtshamn

Den är en väldigt stor, och enligt inlägg på Internet praktisk men opersonlig. Om skjutfältet omvandlas till ett område att använda tror jag att hamnen också skulle vinna mycket på det. Björlanda kile (hamnen) har stora möjligheter att utvecklas i en mer publik riktning och att länka samman den med omgivningen och tillåta nya verksamheter där skulle ge den en helt annan karaktär.

Bebyggelse

Som jag ser det finns det ingen motsättning i att bebygga delar av Björlanda och ändå bevara och utveckla de landskapliga karaktärer som finns idag. Men eftersom nästan hela Göteborgs kuststräcka mellan Billdal i söder och Hästevik i norr består av villabebyggelse framstår flerfamiljshus som ett bättre alternativ. Det skulle också ge kusten ett mer varierat intryck och kunna bli en ny typ av stadsdel. När det gäller Björlanda kile och Välkommen tror jag att bebyggelse på berget vid Storegården skulle tillföra området en karaktär. Att däremot bygga höga hus i hamnområdet skulle verka avskärmande mot resten av landskapet och vara att dåligt ta vara på en ovanlig landskapskaraktär vid Göteborgs kust. Sambandet mellan öppet vatten och de stora öppna landskapsrum som bryts av genom spridda berg och sträcker sig långt in i fastlandet, finns i Göteborgs kommun bara just här.

Kollektivtrafik in i parken

Kollektivtrafiken är en viktig fråga för den här delen av Hisingen. Till Björlanda kile är det idag ganska komplicerat att ta sig från fastlandet och på helgerna måste man ringa och beställa bussen. Min egen upplevelse av att ta mig med kollektivtrafik till parker eller naturområden som inte ligger mitt i Göteborg är att det ofta är ganska långt att gå från hållplatsen och att det nästan alltid innebär flera byten mellan olika trafiklinjer. Även om Göteborgs kommun väljer att inte bebygga Björlanda så att kollektivtrafiken förbättras kraftigt tror jag att en typ av fritidsbuss som går till Västra Hisingen på helger och har tätare turer på sommaren skulle kunna bli populär. Eller att båtkollektivtrafiken utvecklas för fritidsliv, vilket kanske är det trevligaste alternativet. Eftersom det är en stor tillgång att kunna komma direkt in i ett naturområde eller park (vilket man ofta kan med bil) har jag valt att dra en busslinje in i parken och att tänka mig att kommunen inrättar en badbåt som gör det enklare att resa till alla de platser där man kan uppleva havet på olika sätt.

Gestaltungen

Parkens naturliga avgränsning/mötet med hamnen/entréer

Välkommen motsvarar egentligen Björlandahalvön och har en naturlig avgränsning genom de höjdryggar som finns i öster. Jag föreställer mig att Ängen, den del av parken som har en anlagd känsla, och småbåtshamnen i princip är ett. När det gäller entréer är min tanke att alla ytterkanter av området, utom möjligen den östra höjdryggen, fungerar som entrézoner. Så är det redan idag. Men kanske är busshållplatsen ändå en form av entré.

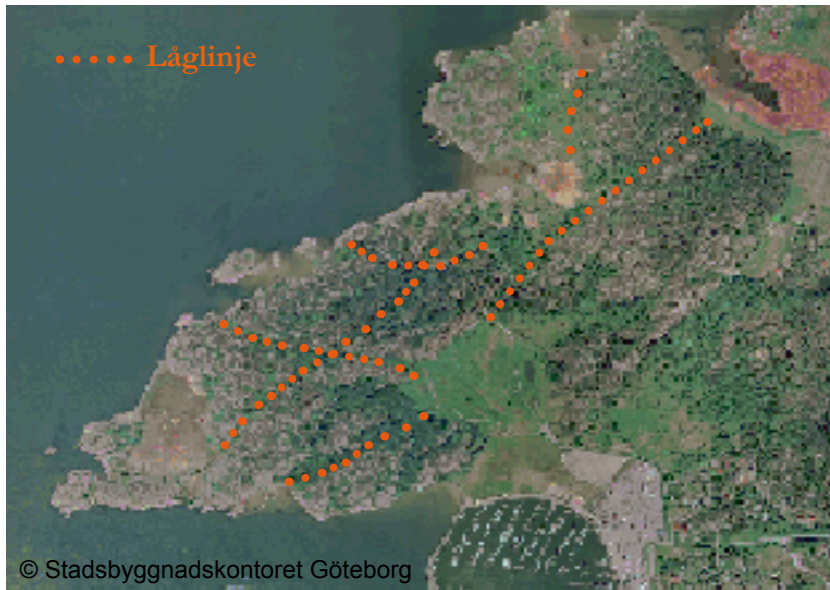

Kollektivtrafik in i området

För att det skall kännas lätt att ta sig till Välkommen, går det alltså en busslinje in i området.

Inga vägar, bryggor

Björlandahalvöns kanske största kvalité och det som gör den unik i Göteborg är att den i princip är helt obebyggd. För att bevara möjligheten att uppleva en plats som inte begränsas av vägar finns det inga vägar på större delen av området. Däremot kan man underlätta rörelse längs låglinjerna i terrängen genom att vegetationen är gles där. För att visa riktningen till dessa linjer och för att fungera som något som binder ihop Ängen med de obebyggda delarna tänker jag att man skulle kunna göra långa rektanglar i betong, eller något annat material, som bryggor.

Lätt att röra sig

Den norra delen av Välkommen når man idag lätt från Nolviksvägen/Lunnegårdsvägen. Här skulle man enkelt kunna anlägga en handikapparkering. På den här delen av området finns redan upptrampade stigar som används av människor som rider och promenerar. Det är upptrampade stigar och den känslan bör bevaras även om de handikappanpassas. Den här delen av parken är också den del där man lättast kan röra sig i en varierad miljö på relativt plan mark. Här kan också en handikappanpassad badplats anläggas som man både kan nå från busshållplatsen, en parkering i hamnen eller en handikapparkering. Man kan också tänka sig att kommunen inrättar färdtjänstbåtar.

© Lantmäteriverket Gävle 2007. Medgivande I 2007/1949 .

Service

Olika former av service finns i hamnområdet. Toaletter finns i småbåtshamnen, på Ängen och på Porsholmen.

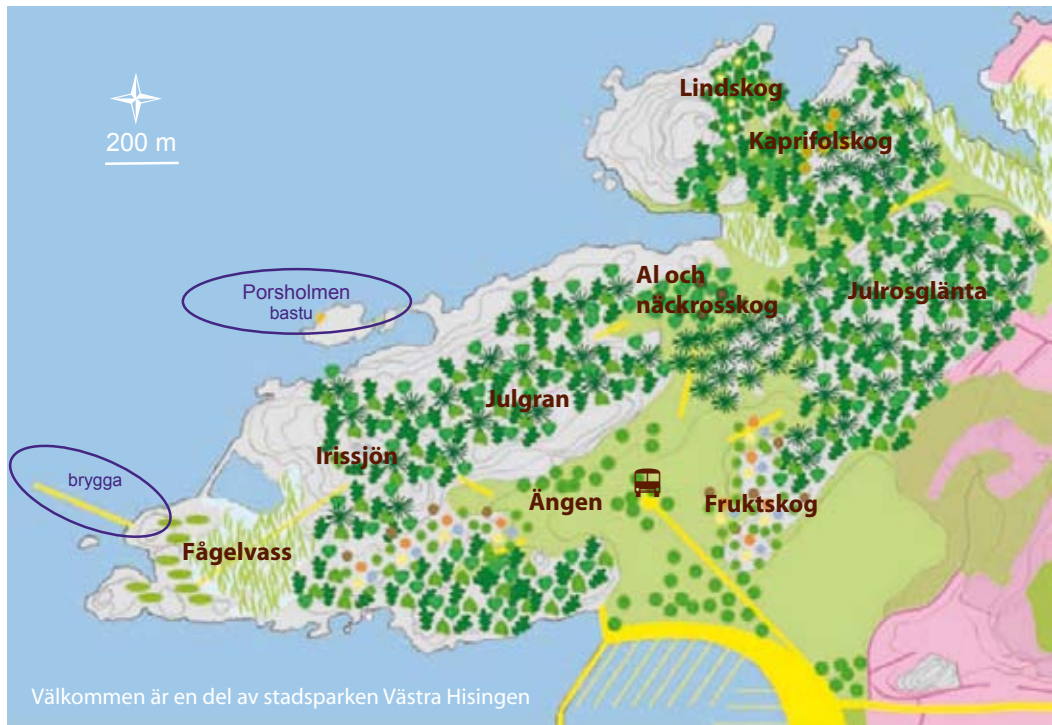
Information

Information på plats är ett svårt kapitel. Charmen med Björlandahalvön idag är att den känns som ett ställe att upptäcka själv. Förutom de tydliga och frekventa skyltar som talar om att man befinner sig på skjutfältet på egen risk finns det inga informationstavlor som berättar vad man kan se, uppleva eller lära sig. Man vet inte på förhand vad som kommer. Och området är precis lagom stort för att man skall undra lite vart man kommit eller hur det hänger ihop utan att känna att man gått vilse. Å andra sidan kan det också vara så att man behöver information. Eller att det är roligt att veta vissa saker som man är intresserad av. Om man tänker att Välkommen är en del av ett större parkområde från Sillvik i söder till Kippholmen i norr och att det finns någon form av informationskiosk i hamnen så skulle den typen av information kunna finnas där och på andra turistbyråer. Och på Internet, lätt att skriva ut själv. Eftersom det kanske ändå behövs en karta på området tänker jag att den skulle kunna vara målad eller gjuten i betong i övergången mellan hamnen och parken.

Brygga och bastu

Att gå på en brygga är att uppleva vatten på ett annat sätt än från land. Tyvärr finns det inte så många allmänna bryggor längs kusten i Göteborg. Det är också väldigt grunt utanför Björlandahalvön, 3-meterskurvan på kartan går oftast ca 100 m utanför land, ibland ännu längre. För att det skall vara möjligt att komma ut på djupare vatten har jag lagt en lång brygga i den sydvästra delen.

Eftersom det i Göteborgs kommun heller inte finns någon allmän bastu som inte ligger i ett badhus eller motionsanläggning föreslår jag en bastu på Porsholmen.

Känslan av anlagt eller friväxande

Skjutfältet består idag av en stor öppen gräsyta som är ganska sank och stora områden med berg och vass. Den öppna gräsytan är i min plan en plats som gestaltats så att man förstår att den är anlagd. De andra delarna har känslan av att vara friväxande.

Vegetationen

Vegetationen är den viktigaste delen av Välkommen. Grundtanken är att förstärka det som är utmärkande för vegetation. Mycket blommor, frukt och bär som det är fritt att plocka. Växter som framhäver ljus och skugga, årstider, som sprider sig och som tar vara på alla de möjligheter till rumsliga effekter som växter ger. Den vegetation som finns idag fungerar som stomme men glesas ut på vissa ställen och sedan planteras andra växter in. Även om det finns delar av parken som får tydliga växtkaraktärer är den grundläggande tanken att Välkommen är upplöst och att tilläggen kan finnas utspridda över hela området.

Djuren

För mig har det i särklass bästa med det här examensarbetet varit att få uppleva så många olika livsformer på en och samma gång. Det har varit både läskigt och fascinerande och vackert. Djuren är en sådan stor del av området och idag är det onekligen deras. Så fort man lämnat något som liknar en stig existerar man på samma villkor. Jag vet inte hur man bevarar det men det är ett relativt stort område och kanske måste det inte vara så att människor skrämmer bort djuren.

Anläggning och skötsel

Björlandahalvön är, till skillnad från platser i de bebyggda delarna av Göteborg, en plats som kan utvecklas under lång tid utan att det finns en fastställd plan från början. Mer än att man inte bebygger den. Med lite gallring är den en upplevelse redan idag men det finns mycket att bygga vidare på. Här kan man arbeta mer plastiskt och på plats och använda sig av det gestaltningsverktyg som skötsel innebär.

Informationsmaterialet

För att lära mig lite mer om informationsmaterial kring parker och naturområden har jag studerat olika broschyrer och hemsidor. Det har varit väldigt bra att förstå ungefär vilken information som behövs och kanske framförallt att olika människor är intresserade av olika typer av information. En annan sak som man snabbt noterar är att på kartor som visar parker är vegetation oftast en jämngrön färg (eller en ljusare och en mörkare), oavsett vilken slags vegetation det gäller. Själva kartbilden innehåller sällan mer än orienterande information.

Stadsparkskartan/detaljen Västra Hisingen

Stadsparkskartan visar alla stadsparker i Göteborg. Tanken är att det skulle kunna finnas ett system med detaljer av varje stadsparkområde.

Kartan över Välkommen/temakartaor

Om det är tekniskt möjligt skulle kartan över Välkommen kunna finnas som en hemsida där man på en grundkarta kan lägga de tematikar man är intresserad av och sedan skriva ut. Om man bara är intresserad av en del av området skulle man kunna zooma in till en mer detaljerad kartbild.

Floran

Visar några av de växter som finns på Välkommen men inte var de växer.

Studiebesök

Västra Hisingen, Sillvik, Lilleby, Kippholmen, Amundön, Göteborgs Botaniska Trädgård, Arbores skog, Dyrehaven, Mariebjerg Kirkegård, Göteborgs konstmuseum, Lärjeåns dalgång

För att få mer kunskap om landskapet kring Björlandahalvön och för att försöka hitta referensobjekt har jag gjort olika studiebesök. Framförallt har jag varit intresserad av hur man arbetat med landskapet men också av hur man arbetat med vägar och information om platsen.

De flesta studiebesöken har varit i Göteborgs kommun men jag har också besökt Dyrehaven och Mariebjerg Kirkegård i Danmark.

K i p p h o l m e n

K a l l h e d

I Göteborg har jag besökt i stort sett hela västra Hisingen för att förstå landskapet där, framförallt de områden som ligger norr och söder om Björlandahalvön. Hela det här området, från Kippholmen i norr till Sillvik i Söder ingår i Natura 2000-området "Nordre älvs estuarium". Norr om Björlandahalvön är landskapet något flackare, det är ett småskaligt jordbrukslandskap med hästgårdar och ekskog. Här finns två välkända botaniska lokaler, Kippholmen och Kallhed. Från Kippholmen ser man Nordre älv norrut. Älvstränderna här är helt obebyggda med stora vassområden. Det är otroligt mycket fågelljud och när jag är där svämmas vitsipporna över. Kallhedslunden lite längre söderut är ett mer kuperat lundartat område som inte ligger i direkt anslutning till vattnet. Områdena är helt oskyltade med upptrampade stigar.

L i l l e b y

Söder om Björlanda kile ligger Lillebyområdet. Det är ett mycket använt fritidsområde med många ställen att bada på. Liseberg har en camping här och i Sillvik finns, ovanligt nog vid kusten i Göteborg, en fritidsby med 127 sommarstugor byggd på 50-talet. Hela Lillebyområdet är genomkorsat av stigar och det har en atmosfär av sommarlov och kulörta lyktor.

Andra studiebesök i Göteborg har varit på tydliga platser där jag antagit att man arbetat på ett sådant sätt som jag varit intresserad av.

S i l l v i k

Amundön

Amundön är en ö utanför södra Göteborg som ligger mycket nära land. Landskapet på ön är kulturpräglad, lite pastoralt, med ekar och betande djur. Det är ett mycket besökt område för bad, fågelskådning och picknick. När jag är där en torsdag i maj är det fem skolklasser där och jag möter också ganska många privatpersoner som promenerar. Amundön har en tydlig entré på fastlandet som består av en bom och en informationstavla. Kanske är skyltningen på själva ön övertydlig. Tydliga vägar och stigar, handikappanpassat.

A r b o r e s S k o g

Sammandrag av Sällskapet Arbores hemsida: I augusti 1886 tröttnade badgästen och banktjänstemannen Gustaf Årre på att Styrö var en kal och trädfattig ö och bildade "Sällskapet Arbores" som skulle se till att ön återplanterades och att vägar och promenader anlades. Från medeltiden och framåt hade de stora ekskogarna i Bohuslän avverkats, främst för skeppsbyggande och export, och lämnat landskapet kalt. 1886 bestod trädbeståndet på Styrö av några popplar vid kyrkan och enstaka fruktträd i privata trädgårdar. Därför kallades skolbarn från Göteborg in för att plantera en oerhörd mängd plantor. Under arbetsåret 1906-07 sattes ca 76 500 plantor av främst gran, tall, ek, björk och ask men på 1920-talet bromsades nyplanteringen till ett minimum så att kor och får skulle ha öppna fält att beta.

Jag har besökt den första större skogsplantering som gjordes, "Årres skog". I mina ögon verkade träden vara yngre än 100 år men kanske att några tallar hade åldern inne. Årres skog ser idag mest ut som vilket blandskogsparti som helst. Men Styrö är en väldigt grön ö och på de västra delarna av ön lär det finnas exemplar av ovanliga barrträd.

G ö t e b o r g s I Göteborgs botaniska trädgård rör man sig
B o t a n i s k a mellan olika delar med växtteman: perenner,
T r ä d g å r d sommarblommor, klippträdgård, Japandal
osv. Syftet med trädgården är pedagogiskt och
därför är de flesta växter skyltade med namn.

L ä r j e å n s d a l g å n g

Lärjeåns dalgång är ett av mina favoritställen i Göteborg. Den ligger i östra Göteborg och går från Smala sjön i Lerum till utloppet i Göta älv, ca 25 km (55 km om man följer alla slingrigheter). Dalen består av olika landskapstyper; böljande och lummigt, korvsjöar och raviner. Här finns Göteborgs största hassel- och lindbestånd och många fåglar. I den del av ån som ligger i anslutning till Hjällbo bildas som små rum vid åstränderna. Här är det många som fiskar eller har picknick. Förutom att det är en väldigt fin plats känns det som ett ställe där det är lätt att träffa andra människor.

G ö t e b o r g s K o n s t m u s e u m

Eftersom jag tänkte att det kanske fanns någon konstnär som ägnat sig åt att sätta ihop landskap (förutom romantikerna) besökte jag konstmuseet i Göteborg men tyvärr hittade jag ingen.

M a r i e b j e r g K i r k e g å r d

Kyrkogården ligger i Jaegersborg norr om Köpenhamn och projekterades och anlades under 20- och 30- talet av G.N. Brandt. Den består av 40 stycken häckinfattade rektanglar med skogspartier utanför. Häckar och träd i anläggningen är anlagda och planterade på en och samma gång, strukturen ligger fast men inne i rektanglarna ser växtligheten väldigt olika ut, allt från ytterst strikt och tuktad till mycket organisk och levande. Brant arbetade mycket med kontraster och därför finns det också många exempel på ljus och skugga, olika gröna nyanser, texturer och öppet och slutet. Min upplevelse av kyrkogården är många delar som utgör en helhet. Vägarna här är integrerade i anläggningen, ibland känns det lite som att gå i en labyrinth men det är ingen dålig känsla.

D y r e h a v e n , D a n m a r k

Dyrehaven är en stor jaktpark som ligger en bit utanför Köpenhamn. En del av parken är nöjesparken Bakken som man kan gå rakt in i utan att betala entré. Dyrehaven började anläggas på 1700-talet och där bor idag 2000 hjortdjur som präglar och håller landskapet öppet i den grad man önskar. Varje år jagas 700 djur för att stammen inte skall bli för stor. Känslan är ändå att djuren lever tillsammans med alla besökare. Bakken är väldigt fint men Dyrehaven känns nästan överanvänd i området huvudentrén och tågstationen. Längre in i parken är det inte så slitet. Det finns en alsumpskog med träd som är över hundra år gamla och den är en verklig upplevelse. I Dyrehaven finns så otroligt mycket gångstigar (för att djuren skall få vara ifred) att det nästan blir svårt att orientera sig på vissa ställen. Ibland får man också känslan av att stå på ett rullband. Jag hittade en informationstavla men vid varje entré finns små diskreta stolpar med informationsfoldrar som man kan ta.

Litteratur och referenser

LITTERATUR

KARTOR

SAMTAL

INTERNET

BILDER

LITTERATURLISTA

Björlanda- Fördjupad översiktsplan, Stadsbyggnadskontoret Göteborg, 2006

Västra Hisingen- strukturstudier, Stadsbyggnadskontoret Göteborg, 2003

Naturreseptatet Nordre älvs estuarium i Göteborgs, Kungälv och Öckerö kommuner
Beslut om naturreservat enligt 7 kap 4 § miljöbalken, Bengt Frizell, Naturvård och fiske,
Länsstyrelsen Västra Götaland, 2002

Blomgren, E. m.fl. (red) 2006. *Botaniska utflykter i Bohuslän*.

Bourdo Jr, E. A. (red) 2002. Wahlström och Widsrand. *Träd från hela världen*.

Lorentzon, K. 1996. Natur och Trädgård Bokförlag. *Våra trädgårdsväxter*.

Bengtsson, R. m.fl. 1989. LTs förlag. *Perennboken*

Elphick, J. och Woddward, J. 2004. Albert Bonniers förlag. *Bonniers Naturguider FÅGLAR*

KARTOR

Lantmäteriverket, Gävle, Gröna kartan 7B SV Göteborg, Edition 6, juli 2004, skala 1:50 000

Lantmäteriverket, Gävle, Gröna kartan: Västra Götalands län, 1999, digital version

Kartmaterial, Park och naturförvaltningen Göteborg

Eniros karta, www.eniro.se

Försvarets informationstavla vid Björlanda skjutfält

Konceptblad av år 1946, 32 Göteborg S.O. Rikets allmänna kartverk, Skala 1:50000

Televerket, Telefonkatalogens karta 1983

Flygbilder över området: Stadsbyggnadskontoret i Göteborg

Karta över Nordre älvs estuarium:

<http://www.w3.vic-metria.nu/nk2/jsp/search.do>

Förberedande samtal med

Lars Johansson, Park och naturförvaltningen, Göteborgs stad

Peter Elofsson, Park och naturförvaltningen, Göteborgs stad

Helena Engvall, Park och naturförvaltningen, Göteborgs stad

Mona Seuranen, Stadsbyggnadskontoret, Göteborgs stad

Ulf Moback, Stadsbyggnadskontoret, Göteborgs stad

Andreas Lidholm, Stadsbyggnadskontoret, Göteborgs stad

Bengt Frizell, Naturvård och fiske, Länsstyrelsen, Västra Götaland

Sven Andersson, Försvarsmakten, Linköping

P.O. Lidholm, Försvarsmakten, Göteborg

INTERNET

Naturvårdsverkets hemsida om Natura 2000- områden,
objektsbeskrining för Nordre Älvs Estuarium:
<http://www.w3.vic-metria.nu/nk2/jsp/search.do>

Björlanda småbåtshamn: www.grefab.se

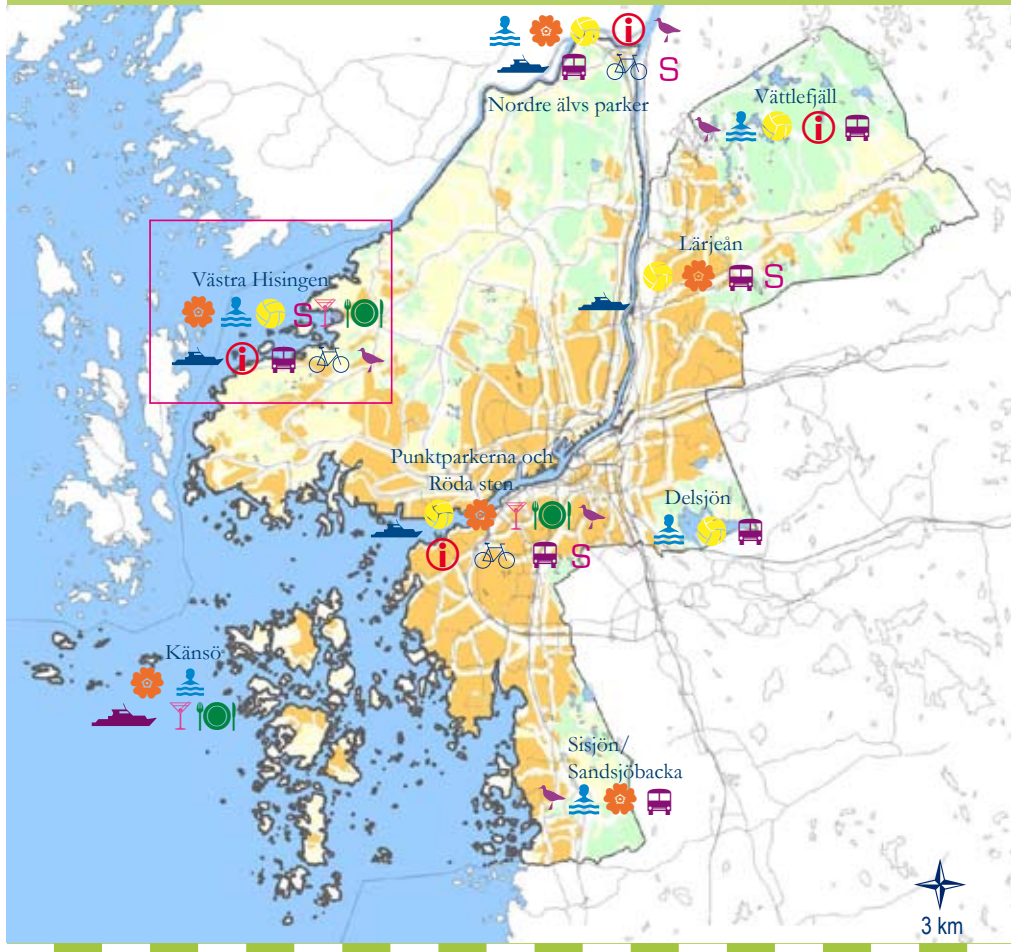
Den virtuella floran: www.linnaeus.nrm.se/flora/

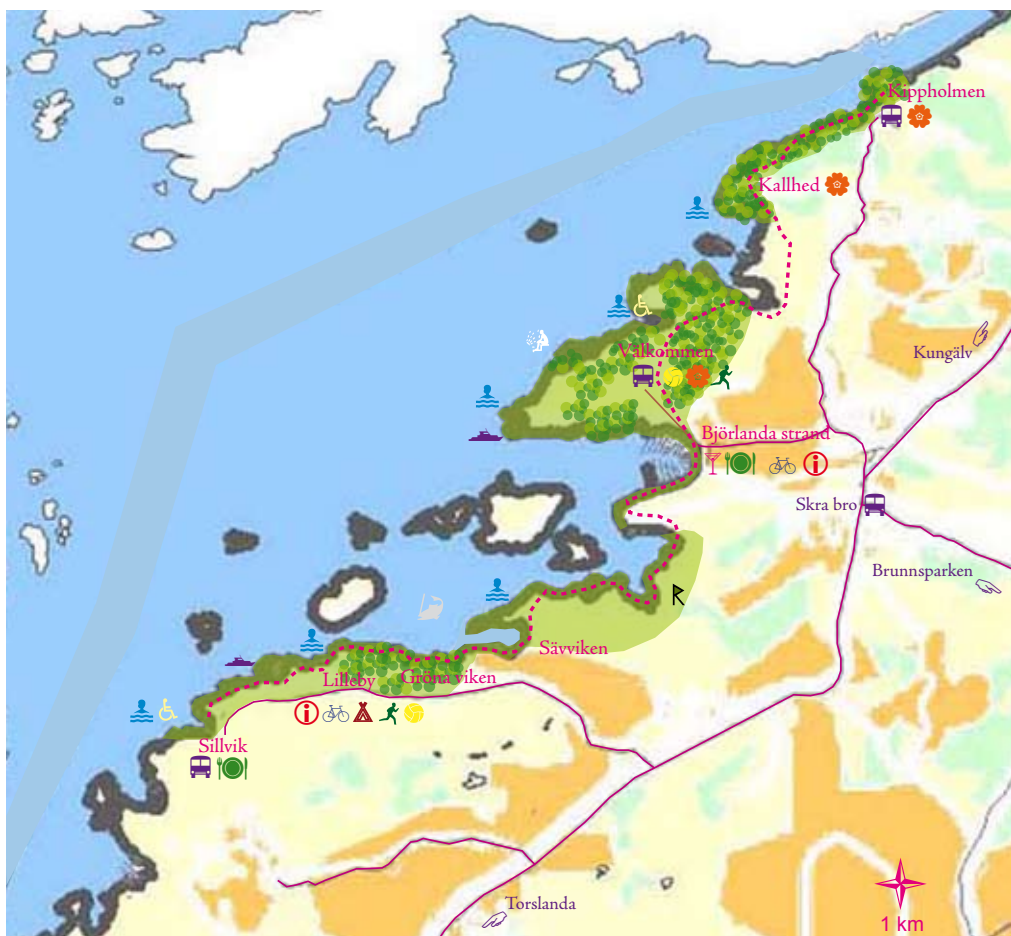
Stadsparker i Göteborg

detalj Västra Hisingen

I Göteborg finns nio stadsparker som ligger i olika delar av landskapet. Alla är helt eller delvis naturreservat förutom Punktparkerna som är ett stadsparksområde med flera anlagda parker och trädgårdar. I Göteborgs varierade landskap kan man uppleva havet, olika sorters skogar, sjöar, berg med utsikt, trädgårdar och människor.

- Intressanta växter
- Äta
- Lek och sport
- Fåglar och andra djur
- scen
- Bad
- Bemannad information
- Cykeluthyrning
- Kollektivtrafik

Stadsparken Västra Hisingen ligger längst norr ut på Göteborgskusten, precis där Nordre älv mynnar ut i havet Kattegatt. Den är en del av naturreservatet Nordre älvs estuarium. Kippholmen, Kallhed och Välkommen i norr är gröna, lummiga platser med många olika djur och växter medan det i Lilleby och Sillvik i söder finns höga berg med stigar och badplatser med strand och hopptorn. Man tar sig lätt hit med buss från Brunnsparken eller med badbåten på sommaren.

- intressanta växter
  bad
  bar/restaurang
  lek/sport
  förminne
  springa
- cykeluthyrning
  camping
  fiske
  handikappanpassat bad
  bastu
  djur
- bemannad information sommardag
  kollektivtrafik
  badbåt
  gång/cykelstig

Västra Hisingen

Välkommen är en del av stadsparkområdet
Västra Hisingen och är en helt obebyggd plats

Information om Välkommen

- Flora för Välkommen
- Vilda växter på Välkommen
- Fåglar på Välkommen
- Fjärilar på Välkommen
- Gläntor på Välkommen
- Rörelse
- Historia på Välkommen
- Vinter på Välkommen
- Skolkartor

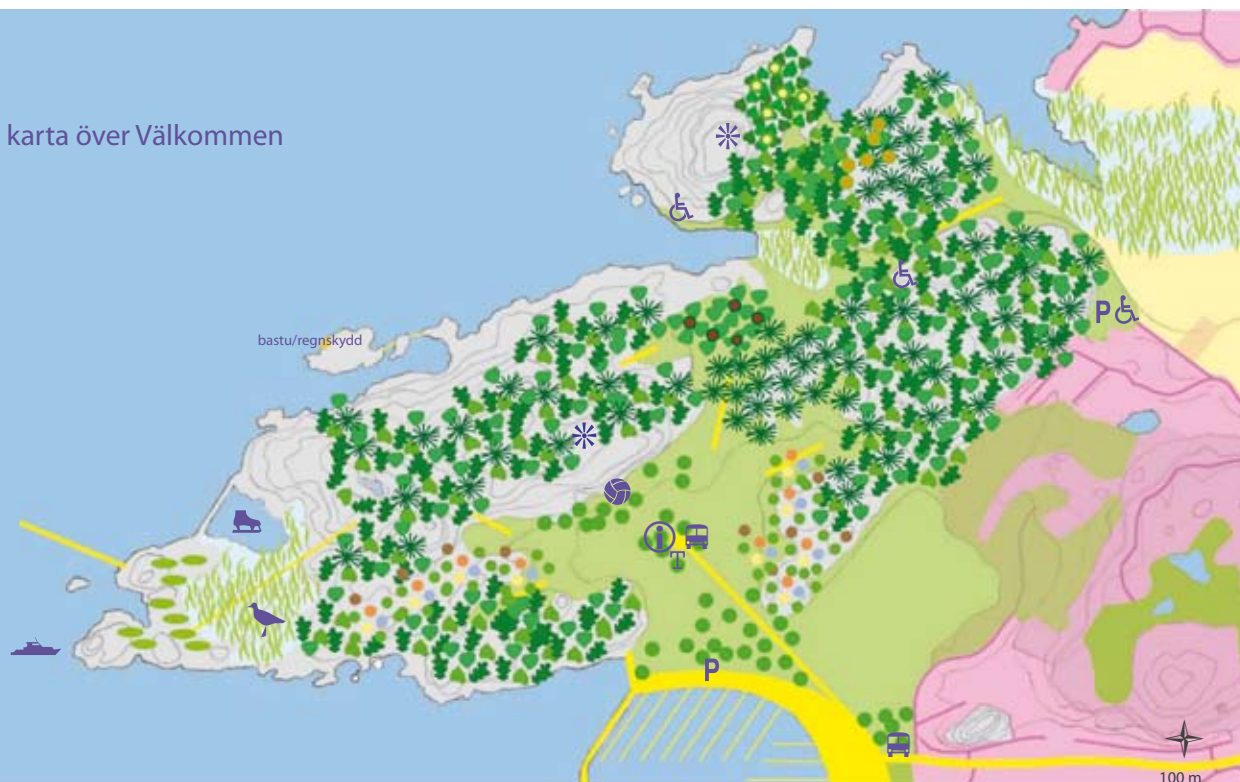

Välkommen

sköts och förvaltas av Park och naturförvaltningen i Göteborg
www.parkochnatur.goteborg.se
tel. 031-611000

karta över Välkommen

 det går att bada
runt hela Välkommen

 sport/lekplats

 skridsko vintertid

 möjligt att fritidsfiska
runt hela Välkommen

 fåglar

 utsiktsplats

 Information

 badbåt

 busshållplats

 parkering

 handikappanpassning
parkering, stigar, bad

 brygga

 Toaletter

   restaurang, informationskiosk och cykeluthyrning finns på Björlanda strand

